

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут агротехнологій, селекції та екології

Кафедра екології, збалансованого природокористування
та захисту довкілля

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(факультетська вибіркова навчальна дисципліна)

**ОСНОВИ РАЦІОНАЛЬНОГО
ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ**

Розробник:

Галицька Марина,

к. с.-г. н., доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля

Полтава 2023 р.

Назва навчальної дисципліни	Основи раціонального землекористування
Назва структурного підрозділу	Кафедра екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля
Місце дисципліни в індивідуальному навчальному плані	Вибіркова факультетська
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	<i>Викладач:</i> Галицька Марина, к.с.-г.н., доцент <i>Контакти:</i> ауд. 43 (навчальний корпус 1) <i>e-mail:</i> maryna.galytska@pdaa.edu.ua , тел.066-8308897, сторінка викладача https://www.pdaa.edu.ua/people/galytska-maryna-anatoliyivna
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність	101 Екологія 201 Агрономія
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Базується на знаннях з географії, біології, хімії, фізики, математики та інших наук, здобутих в загальноосвітніх закладах

Заплановані результати навчання

Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з основними проблемами сучасного землекористування; вивчення причин та екологічних наслідків незбалансованого землекористування; оцінка шляхів вирішення екологічних проблем різних видів землекористування.

Основними завданнями вивчення дисципліни є формування об'єктивних знань про сучасний стан земельних ресурсів України, законодавство України щодо охорони земель, причини виникнення екологічних проблем землекористування; набуття практичних навичок з виявлення екологічних наслідків землекористування і пошук оптимальних шляхів їх подолання: збереження і поліпшення природних ландшафтів, відновлення і підвищення родючості ґрунтів, рекультивація порушених земель, захист земель від ерозії, підтоплення, висушування, зсувів, вторинного засолення і заболочення, ущільнення, забруднення промисловими відходами і хімічними речовинами та інших видів деградації, консервація деградованих та малопродуктивних земель.

Компетентності:

загальні:

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК 11. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

фахові:

ФК 3. Знання та розуміння основних біологічних і агротехнологічних концепцій, правил і теорій, пов'язаних із вирощуванням сільськогосподарських та інших рослин

ФК 4. Здатність застосовувати знання та розуміння фізіологічних процесів сільськогосподарських рослин для розв'язання виробничих технологічних задач.

ФК 8. Здатність розв'язувати широке коло проблем та задач у процесі вирощування сільськогосподарських культур шляхом розуміння їх біологічних особливостей та використання як теоретичних, так і практичних методів.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами

ПРН 26. Вміти приймати організаційні, природоохоронні та інші рішення, які забезпечують екологічно безпечне функціонування агроєкосистем.

Методи навчання:

МН 1: словесні методи: лекція, розповідь-пояснення, бесіда.

МН 2: наочні методи: ілюстрування, демонстрування, спостереження.

МН 3: практичні методи: практичні роботи, робота з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, розрахункові роботи.

Програма та структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
лекц.		Л.Р	с.р.	
Тема 1. Земельні ресурси як частина природно-ресурсного потенціалу	14	2	2	10
Тема 2. Земельний фонд України: структура, сучасний стан	14	2	2	10
Тема 3. Оцінка агроєкологічного стану земель та нормування антропогенного навантаження	14	2	2	10
Тема 4. Процеси деградації ґрунтового покриву на території України	16	2	4	10
Тема 5. Водна та вітрова ерозія ґрунтів	16	2	4	10
Тема 6. Функціонально-екологічні принципи збалансованого використання земель в сільськогосподарському виробництві	14	2	2	10
Тема 7. Відтворення родючості деградованих земель	16	2	4	10
Тема 8. Охорона ґрунтів від забруднення. Рекультивація земель	16	2	4	10
Усього годин	120	16	24	80

Оцінювання результатів навчання

Форми оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форма оцінювання		Разом
	Виконання лабораторних робіт та їх захист	Письмове виконання завдань самостійної роботи	
ПРН 1	30	20	50
ПРН 26	30	20	50
Разом	60	40	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Види навчальної роботи ЗВО		Разом по темі
	Виконання завдань лабораторних занять	Виконання завдань самостійної роботи	
Тема 1. Земельні ресурси як частина природно-ресурсного потенціалу	5	5	10
Тема 2. Земельний фонд України: структура, сучасний стан	5	5	10
Тема 3. Оцінка агроекологічного стану земель та нормування антропогенного навантаження	5	5	10
Тема 4. Процеси деградації ґрунтового покриву на території України	10	5	15
Тема 5. Водна та вітрова ерозія ґрунтів	10	5	15
Тема 6. Функціонально-екологічні принципи збалансованого використання земель в сільськогосподарському виробництві	5	5	10
Тема 7. Відтворення родючості деградованих земель	10	5	15
Тема 8. Охорона ґрунтів від забруднення. Рекультивація земель	10	5	15
Разом	60	40	100

Трудомісткість:

Загальна кількість годин – 120 год. Кількість кредитів – 4. Форма семестрового контролю – Залік

Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб) і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права: надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Дедлайни та перескладання.

Практичні завдання, завдання із самостійної роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюється на нижчу оцінку. Перескладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності з поважних причин та з дозволу деканату.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни: Робоча навчальна програма, презентації, відеоролики.

Рекомендована література

Основна

1. Охорона ґрунтів: Навч. посіб. / М.К. Шичула та ін. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2001.- 398 с.
2. Земельний кодекс України / Верховна Рада України. – Закон від 25.10.2001 № 2768-III.
3. Шеремет А.П. Земельне право України: Підручник / А.П. Шеремет. – Чернівці, 2008. – 632 с.
4. Агроекология // В.Д. Муха, Н.И. Картамышев и др. Под ред. В.Д. Мухи.-М.: Колос,1994. – 528 с.
5. Агроекология/В.А. Черников,Р.М. Алексахин, А.В. Голубев и др.; Подред. В.А. Черникова, А.И. Чекереса. – М.: Колос, 2000. – 536 с.
6. Магазінчиков Т.П. Земельний кадастр: Підручник. – Львів: Світ,1991.– 452 с.
7. Добровольский Г.В., Гришина Л.А. Охрана почв. М: Изд-во Московского университета, 1985. – 224 с.
8. Добровольский Г.В., Никитин Е.Д. Экологические функции почвы. М.- Изд-во Московского университета, 1986. – 137 с.
9. Гнатенко О.Ф. та ін. Ґрунтознавство з основами геології. – К.: Оранта. – 2005. – 648 с.

Додаткова

1. Агроекология: Навч. посібник/ М.М. Городній, М.К. Шичула та ін.- К.: Вища школа, 1993. – 416 с.
2. Багров М.В., Боков В.О., Черванев І.Г. Землезнавство. – К.: Либідь, 2000.– 462 с.
3. Булигін С.Ю. Формування екологічно сталих агроландшавтів. – Харків: ЧДАУ, 2001. – 116 с.
4. Вилучення з інтенсивного обробітку малопродуктивних земель та їхнє раціональне використання.- К.: «Аграрна наука». – 2000. – 40 с.
5. Влияние леса на окружающую среду / Ханбеков И.И., Недвецкий Н.А., Власюк В.Н. и др.- М.: Лесная промышленность, 1980.- 136 с.

6. Закон України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки».
7. Закон України «Про природно-заповідний фонд України».
8. Концепція сталого розвитку агроєкосистем в Україні на період до 2005 року / Критерії та індикатори сталого розвитку лісової галузі України. Методичні рекомендації з питань ведення та управління лісовим господарством / За ред. О.І. Фурдичка. – К.: Нора-прінт, 2003. – С. 107–137.
9. Методика агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення/За ред. С.М.Рижук, М.В.Лісового, Д.М.Бенцаровського. – К. – 2004.- 54 с.
10. Методика моніторингу земель, що перебувають у кризовому стані. – Харків, 1998.
11. Миневе В.Г. Химизация земледелия и природная среда. – М.: Агропромиздат, 1990.- 287 с.
12. Родючість ґрунтів: Моніторинг та управління/ За ред.. В.В.Медведєва. –К.: Урожай, 1992. – 246 с.
13. Носко Б.С. та ін. Довідник з агрохімічного та агроєкологічного стану ґрунтів України. – К.: Урожай, 1994.- 334 с.
14. Сайко В.Ф. Наукові підходи щодо раціонального землекористування в умовах здійснення аграрної реформи//Вісник аграрної науки. – 2000. – № 5. –С. 5-10.
15. Стан родючості ґрунтів України та прогноз його змін за умов сучасного землеробства / За ред. В.В.Медведєва, М.В.Лісового. – Харків: «ШТРИХ», 2002. – 100 с.
16. Сучасні проблеми управління землями природно-заповідного, оздоровчо-го, рекреаційного та історико-культурного призначення. – Львів: НФО Українські технології, 2002. – 196 с.
17. Трансформація малопродуктивних орних земель та їх використання. Методичні рекомендації / За ред. С.Ю.Булигіна, Ю.В. Думіна. – Х., 2001. – 33 с.

Інформаційні ресурси

1. Земельний кодекс України. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
2. Закон України «Про охорону земель».<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-1>
3. Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15>
4. Закон України «Про екологічну мережу України». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1864-15>
5. Агроєкологічний журнал. www.nbu.gov.ua/portal/Chem.../texts.html
6. Екологічні проблеми ґрунтів в Україні www.eco-live.com.ua/.../ekologichni-proble...
7. Охорона ґрунтів від забруднення. <http://ua.textreferat.com/referat-5124.html>
8. Деградація ґрунтів. lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/246/6.p
9. Рекультивация земель. textbooks.net.ua/content/view/1239/18/